

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'רנו

ערב שבת קודש
פרשת שופטים
ו' באלול התשע"ח

יוצא לאור עלידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ו' באלול ה'תשע"ח - י"ג באלול ה'תשע"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ו' באלול	הלכות עדות פרק יא-יג.	ה'ל נדרים.. בפרקים אלו. פרק א.	מל"ת רפז.
ש"ק	ז' באלול	פרק יד-טז.	פרק ב.	מל"ת רפז.
א'	ח' באלול	פרק יז-יט.	פרק ג.	מל"ת רפה.
ב'	ט' באלול	פרק כ-כב.	פרק ד.	מ"ע קפ.
ג'	י' באלול	הלכות ממרים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ה.	מ"ע קעד. מל"ת שיב. שיג. שיד.
ד'	י"א באלול	פרק ד-ו.	פרק ו.	מל"ת שיח. שיט. מ"ע רי. ריא.
ה'	י"ב באלול	פרק ז. ה'ל אבל.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ז.	מל"ת קצה. מ"ע לז.
ו'	י"ג באלול	פרק ג-ה.	פרק ח.	מל"ת קסח.

זמני השבוע*

צאת הנוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה	
7.48	7.23.0	1.18	12.45	9.24	6.13	5.12	4.49	3.53	ו', ו' באלול
7.47	7.21.9	1.18	12.44	9.24	6.14	5.13	4.50	3.54	ש"ק, ז' באלול
7.46	7.20.8	1.17	12.44	9.24	6.15	5.14	4.50	3.56	א', ח' באלול
7.45	7.19.7	1.17	12.44	9.24	6.15	5.15	4.51	3.57	ב', ט' באלול
7.44	7.18.5	1.17	12.44	9.24	6.16	5.15	4.52	3.58	ג', י' באלול
7.42	7.17.4	1.16	12.43	9.25	6.17	5.16	4.53	3.59	ד', י"א באלול
7.41	7.16.2	1.16	12.43	9.25	6.17	5.17	4.54	4.00	ה', י"ב באלול
7.40	7.15.1	1.16	12.43	9.25	6.18	5.18	4.55	4.01	ו', י"ג באלול

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
שופטים	6:45	7:58	7:01	8:01	6:53	8:01	7:02	8:00
כי-תצא	6:37	7:50	6:53	7:52	6:45	7:52	6:54	7:52

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי-יצחק שייקביץ, יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

פקס: 03-9606169 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

7474-ISSN 0793

'לשפוט' את האיברים על תפקודם

אצל יהודי פועלת הנשמה באופן הניכר גם בגוף הגשמי • שורש ישראל באור הסובב, ולכן מועילה תשובתם לשנות את העבר ולהפוך רע לטוב • יש להשפיע אלקות בעולם על-ידי ה'שערים', והדרך לכך היא על-ידי 'מקל נועם' – קירוב ואהבת ישראל • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

גו", ופירשו חז"ל¹ "אף על גב דאינהו לא חזו מזלייהו חזו", דהיינו, שאף שהגילוי הוא מבחינת המזל שלמעלה מגופם, מכל-מקום, אין זה כמו ה"בת-קול" שנשמע אצל הנשמה, ולפעמים אינו מאיר בגוף כלל, אלא מצד זה ש"מזלייהו חזו" נפלה עליהם חרדה גדולה גם בגופם הגשמי, שלכן "ויברחו גו".

ונמצא, שמצד הגילויים שבחודש אלול בכוחו של יהודי לפעול זיכוך גם בגופו הגשמי, כך, שאפילו לעיני בשר יוכלו לראות שגופו נזדכך.

ב. [.] דובר לעיל אודות הגילוי דחודש אלול שפועל עניין של חרדה ("ועם לא יחרדו"), שעם היותו למעלה מהגוף, הרי הוא פועל גם על הגוף הגשמי, וכמו הגילוי ד"מזלייהו חזו", שעל-ידי זה נעשה עניין של חרדה בגוף הגשמי.

ובכללות – הרי זה גילוי מבחינת הסובב². ומצד גילוי זה נעשה גם עניין התשובה – כי מצד בחינת הסובב אין הגבלות, ולכן יכולים לפעול שגם הרע יתהפך לטוב³.

[גם עניין זה הוא חידוש של פנימיות התורה, שהרי על-פי נגלה דתורה, עניין התשובה הוא

א. חודש אלול הוא מארבעים יום האחרונים שעליהם אמרו⁴ "מה הראשונים ברצון אף אחרונים ברצון", שאז הוא גילוי רצון העליון. ומצד גילוי רצון העליון מתעורר גם רצון הפנימי שבנפש, ובאופן שחודר גם בגוף הגשמי.

וזהו גם עניין תקיעת שופר שבחודש אלול (שהוא בדוגמת עניין תקיעת שופר דראש השנה⁵) "כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה שנאמר⁶ אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו"⁴ – שאפילו אלו שהם בבחינת "עם" מלשון (גחלים) עוממות (כמו שכתוב בשער היחוד והאמונה⁵), היינו, שניצוץ היהדות ("דער אידישער פונק") שנמצא בתוכם אינו מאיר ומחמם, הוא בקושי ("קאם קאם") עומם, הנה גם אצלם נעשה עניין של חרדה מצד הגילוי שבחודש אלול.

ואף-על-פי שהגילוי הוא למעלה ממדריגתם, הרי זה פועל חרדה גם בגופם הגשמי – על-דרך מה שכתוב⁶ "והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המראה אבל חרדה גדולה נפלה עליהם ויברחו

(1) פרש"י תשא לג, יא. עקב ט, יח. ועוד.

(2) ראה גם תי"מ ח"ב ע' 227.

(3) עמוס ג, ו.

(4) טואו"ח ר"ס תקפא.

(5) רפ"ז.

(6) דניאל י"ד, ז.

(7) מגילה ג, א. וש"נ.

(8) חסר קצת (המול).

(9) ראה לקו"ת פינחס עה, ג. ראה לג, ב. ובכ"מ.

יהיה שבע מאכילת כזית וכביצה.
מצד הנשמה - מספיק גם כזית וכביצה בשביל שביעה, ואם כן, צועקת הנשמה, שכיוון שנהנתה מעולמו של הקב"ה, רצונה לברך לא רק לפני האכילה אלא גם לאחריה. ואף-על-פי שהגוף צועק שמצד טבעו אינו שבע עדיין, מכל-מקום, פועלת הנשמה שגם הגוף יהיה שבע.

ד. וגם בעניין זה יש חילוק בין נגלה דתורה לפנימיות התורה:
על-פי נגלה שבתורה - ברכת המזון לאחרי אכילת כזית או כביצה אינה מן התורה, אלא רק מדרבנן, כפסקי-דין השולחן-ערוך¹⁸.
אמנם, בזהר פרשת תרומה¹⁹ איתא: "אפילו לא ייכול בר נש אלא כזית, ורעותיה איהו עלי, וישוי ליה לההוא מיכלא עקרא דמיכליה, שבעא אקרי" [=אפילו לא אכל אדם אלא כזית, וזה הוא רצונו, ומחשיב הוא מאכל זה כעיקר אכילתו, שבע נקרא], כך, שהחייב דברכת המזון הוא מן התורה. והרי "אלו ואלו דברי אלקים חיים"²⁰, אלא, שבנוגע להלכה, ידוע מה שכתוב רבינו הזקן²¹ ש"כל דבר שבעלי הקבלה והזוהר חולקים עם הגמרא או הפוסקים הנמשכים אחר הגמרא, הלך אחר הגמרא או הפוסקים הנמשכים אחריה, ומכל-מקום, אם בעלי הקבלה מחמירים יש להחמיר גם כן, אבל אין אנו יכולים לכוף את הצבור להחמיר כו".

והעניין בזה: התורה על הרוב תדבר²², והרי רוב בני אדם אינם אווזים במדרגה כזו שיהיה אצלם אמיתית העניין של "בכל דרכיך דעהו"²³, כך, שהנהגת הגוף באכילה ושתייה תהיה כפי שהיא מצד הנשמה. אלא, כיוון שהנשמה צועקת שאצלה גם כזית וכביצה הוא שיעור שביעה, קבעו רבנן שיש לוותר ("נאָכגעבן") לנשמה ולברך ברכת המזון;

אמנם, אלו שהנהגתם היא על-פי פנימיות התורה (בעלי הקבלה), ואווזים בעבודה ד"בכל

"שיעזוב החוטא חטאו . . ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד" (כמו שכתב הרמב"ם¹⁰), דהיינו, הסרת הרע בלבד; אבל על-פי פנימיות התורה עניין התשובה הוא גם הפיכת הרע לטוב. ומרומז גם בנגלה דתורה - בדברי הגמרא¹¹ ש"זדונות נעשו לו כזכות".

ועל-פי זה מובן החילוק שבין התשובה דבני-ישראל לתשובה דאומות העולם¹²:

עצם עניין התשובה ישנו גם אצל אומות העולם, כפי שמצינו באנשי נינוה¹³. אבל, פעולת התשובה דאומות העולם היא רק מכאן ולהבא, להסיר הגזירה כו; ואילו אצל בני-ישראל פועלת התשובה גם על העבר, כאמור, ש"זדונות נעשו לו כזכות".

וטעם הדבר - כיוון שבני-ישראל שייכים לבחינת הסובב, ואומות העולם שייכים רק לבחינת הממלא, כמבואר בדרושי חג הפסח¹⁴ שהאמונה של בני-ישראל היא בבחינת הסובב, ואילו האמונה של אומות העולם היא בבחינת הממלא, ולכן, רק אצל בני-ישראל ישנה פעולת התשובה גם בנוגע להעבר, שזהו מצד בחינת הסובב, שעל-ידי זה הנה גם הרע נהפך לטוב. וכאמור, אף שזהו גילוי נעלה ביותר, הרי זה חודר ופועל גם בגוף הגשמי.

ג. עניין זה (שגם עניין שלמעלה מהגוף חודר ופועל בגוף) קשור גם עם המדובר לעיל¹⁵ בעניין ברכת המזון - "שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך"¹⁶, והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה¹⁷:

כיוון שבתורה נאמר "ואכלת ושבעת וברכת", הרי לא יתכן שבני-ישראל יעשו היפך התורה, חס-ושלום, לברך גם כאשר לא שבעו עדיין.
ועל כורחך צריך לומר, שמצד העבודה ד"מדקדקים על עצמם", פועלת הנשמה שגם הגוף

10 הל' תשובה פ"ב ה"ב.

11 יומא פו, ב.

12 ראה ספר הערכים חב"ד (כרך ב) ערך אוה"ע ס"ז סק"ט (ע' שמת ואילך), וש"ג.

13 יונה ג, ה ואילך.

14 סידור (עם דא"ח) שער חהמ"צ בתחלתו (רפד, ג).

15 שיחת ש"פ עקב, כ"ף מנחם-אב ס"ב (לעיל ע' 270).

16 עקב ח, י"ד.

17 ברכות כ, ב.

18 ראה שו"ע אדה"ז או"ח סקפ"ד ס"ב. וש"ג.

19 קנ"ג, רע"ב. וראה בהנסמן בנצו"ז שם.

20 עירובין יג, ב. וש"ג.

21 שו"ע או"ח סכ"ה סכ"ח.

22 ראה מר"נ ח"ג פל"ד.

23 משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.

* * *

1. בתפילת מנחה מתחילים לקרוא: "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך וגו'"²⁷.
ואיתא בספרי מוסר²⁸ ובספרי חסידות²⁹, וכבר דובר על זה פעם במאמר³⁰, שהאדם צריך להעמיד "שופטים ושוטרים" בכל ה"שערים" שבגופו, בנוגע לאכילה ושתייה, ראייה, שמיעה, ריח ודיבור, שכל עניינים אלו יהיו באופן של "משפט צדק", ועל-ידי זה – "צדק צדק תרדוף"³¹, צדק בנוגע לעצמו, וצדק בנוגע לעולם.

ועניין זה צריך להיות באופן ד"תתן לך", ש"כל הנותן בעין יפה הוא נותן"³². ועל-ידי זה יקויים גם עניין "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך" כפשוטו – בארץ-ישראל, שעתידה שתתפשט בכל הארצות, וירושלים תתפשט בכל ארץ-ישראל³³, בגאולה השלימה על-ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו.

* * *

ז. [.] והרי זהו תוכן העבודה דחודש אלול³⁴, כפי שמסר לנו כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁵, שחודש אלול הוא חודש החשבון, שבו יש לערוך את חשבון הנפש על כל העניינים שהיו ב"א החדשים שלפניכן, ובשנת העיבור – גם על חודש העיבור.

וזהו "שופטים ושוטרים גו' ושפטו את העם גו'" – דקאי על כל איברי הגוף, כדאיתא בגמרא³⁶ "עיר קטנה זה הגוף, ואנשים בה מעט אלו איברים", שכל איבר צריך לקיים בו מצוה מיוחדת, וכפי שמצינו

דרכך דעהו" לאמיתתה – אצלם פועלת הנשמה שגם הגוף הגשמי יהיה שבע מאכילת כזית וכביצה, והיינו, שלא נוגע הכמות, אלא יש צורך בשיעור שהוא כלי לברכת הוי' – שזהו כזית וכביצה, שעניינם הוא אות יו"ד דשם הוי' ואות יו"ד דשם אדני²⁴.

ובכל אופן, הנה תוכן כללות העניין ש"מדקדקים על עצמם עד כזית עד כביצה" הוא על דרך עניין החרדה שעל-ידי תקיעות חודש אלול – שענייני הנשמה חודרים ופועלים גם בגוף.

ד. כל האמור לעיל שייך לכללות העבודה דחודש אלול. וענינו של שבת מברכים חודש אלול הוא הנקודה הכוללת את כל הנ"ל, על-דרך האות ב' ד"בראשית" שכוללת את כל התורה²⁵. וכן הוא גם ביום א' דראש-חודש אלול, שיש בו נקודה הכוללת את כל חודש אלול.

על-פי זה יש לבאר דבר פלא בנוגע להנהגות חודש אלול:

כ"ק מו"ח אדמו"ר אומר²⁶ שביום ב' דראש-חודש אלול מתחילים לתקוע בשופר, וביום א' דראש-חודש אלול תוקעין להתלמד.

ולכאורה, מהו עניין התקיעה להתלמד ביום א' דראש-חודש אלול – דממה-נפש: אם עניין התקיעות שייך ליום א' דראש-חודש, יש להתחיל לתקוע ביום א' דראש-חודש, ואם לאו, הרי בשביל סתם להתלמד יכולים להתחיל להתלמד כמה ימים לפני זה?

אך העניין הוא – שביום א' דראש-חודש אלול ישנה הנקודה הכוללת את כל חודש אלול. ועניין התקיעה להתלמד הוא – שאפילו כאשר לא אוחזים עדיין בעניין התקיעות כראוי, שאינו יכול אפילו לתקוע בקול פשוט, מכל-מקום, תוקעין להתלמד, שענינו הוא, שגם הטעות הוא מכלל התיקון, כיוון שהטעות מביאה לידי תיקון, שילמד לתקוע כראוי².

(24) ראה זח"ג רמד, ב (ברע"מ). הובא בלקו"ת נשא כו, ריש ע"ד.

(25) ראה תקו"ז ריש תיקון לב. וראה גם דגל מחנה אפרים פ' בשלח (לג, ב) עה"פ (טו, כג) ויבואו מרתה.

(26) "היום יום" ל מנ"א, ר"ח (אלול). הדיעות בזה – ראה נו"כ הטושו"ע או"ח סתקפ"א. וראה גם לקו"ש חל"ד ע' 95 ואילך.

(27) ר"פ שופטים.

(28) ש"ך עה"ת ר"פ שופטים. של"ה ס"פ שופטים.

(29) אוה"ת פ' שופטים ע' תכתב. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תסט.

(30) ד"ה שופטים ושוטרים דש"פ שופטים, ד' אלול תשט"ז פ"ג (תו"מ ח"ז ע' 181).

(31) שם, כ.

(32) ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ.

(33) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישעי' רמז תקג.

(34) ראה שיחת ש"פ ראה, מבה"ח וער"ח אלול תשי"ד סט"ז ואילך (תו"מ ח"ב ע' 183 ואילך). וש"נ.

(35) ראה סה"מ תרצ"ו ס"ע 141. וש"נ.

(36) נדרים לב, ריש ע"ב.

"ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט"⁴⁵, וכפי שמבאר אדמו"ר האמצעי⁴⁶, שעניינה של "דרך" הוא שעלידה מקשרים אפילו פינה נידחת עם "עיר הבירה", ועד ל"היכל המלכות", ועד לחדר לפנים מחדר, ששם נמצא המלך בעצמו. וזהו תוכן העבודה ד"שער" ו"דרך" - לקשר גם פינה נידחת שבקצה העולם עם מלך מלכי המלכים הקב"ה, בב' האופנים ד"כניסה" ו"יציאה" - העלאה והמשכה. ועבודה זו צריכה להיות באופן ד"מקל נועם", דהיינו שההשפעה בעולם היא עלידי נועם ואהבת ישראל, שצריכה להיות לכל אחד ואחד מישראל, כמאמר הבעל שם טוב⁴⁷ שאהבת ישראל צריכה להיות גם ליהודי הנמצא בקצווי תבל.

ט. וזהו "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך": לכל לראש צריך להיות עניין המשפט ("שופטים"): כשם שבגשמיות, כשעוברים את גבול המדינה מבקרים ובודקים מה מותר להביא למדינה זו - כן הוא ברוחניות, שכאשר נוסעים בשליחות לאיטליא, לאוסטרליא, לאנגליא או לארץ הקודש תבנה יתכונן, צריך להביא לשם את העניינים שעלידם בונים ומחזקים את היכל כ"ק מו"ח אדמו"ר, ש"אפתשטותא דמשה בכל דרא ודרא"⁴⁸, ו"יפתח בדורו כשמואל בדורו"⁴⁹, ששמואל שקול כנגד משה ואהרן⁵⁰. ואופן העבודה צריך להיות עלידי עניין ה"שוטרים", ובאופן ד"מקל נועם", שעלידי דרכי נועם מקרבים אפילו פינה נידחת (כנ"ל). ובפרט בחודש אלול, שבו ישנו גילוי י"ג מדות הרחמים, שהם כנגד⁵¹ י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן⁵².

(מהתועודיות ש"פ ראה, מברכים החודש אלול התש"כ, והתשי"ט. תורת מנחם תש"כ כרך כח עמ' 289, 293, 297, ותשי"ט כרך כו עמ' 217, 219, בלתי מוגה)

בספרי מוני המצוות³⁷ שמונים פרטי המצוות השייכים לכל איבר, וכללות רמ"ח מצוות עשה הם כנגד רמ"ח איברי הגוף³⁸. ובעניין זה צריך להיות המשפט - "משפט צדק" - כיצד ניצל האדם כל איבר במשך השנה, האם קיים בו את העניינים והמצוות שעליו לקיים בו.

ונוסף על עניין המשפט שעלידי ה"שופטים", יש צורך גם ב"שוטרים" - "הרודין את העם . . . במקל"³⁹, שזהו המקל שבו רודים את היצר הרע, כמאמר רז"ל⁴⁰ "כשם שדרכו של כלב ללקות במקל כו".

[וזהו הטעם שמונה במדרש⁴¹ את מספר הכלבים שהיו ליעקב אבינו - דלכאורה למאי נפקא מינה? - כי, כלבים הם עניין הפכי כו', ויעקב הפכם לטוב, עלידי עבודת ה"מקל"].

ח. והנה, בהמשכים של כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁴² מבואר בארוכה שישנם ב' בחינות מקל: (א) מקל הנ"ל שבו רודים את היצר הרע, (ב) "מקל נועם"⁴³ שיהיה לעתיד.

ומה שכתוב "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך" - הרי זה (לא רק עלידי המקל שרודין בו את היצר הרע, אלא) גם עלידי "מקל נועם". והעניין בזה: ענינו של "שער" ("שעריך") - שיש בו כמה אופנים: שער של בית, שער של חצר, ועד לשער של עיר, דקאי על כללות העולם, שנתהווה מבחינת "עיר אלקינו"⁴⁴ - שהוא משמש לכניסה ויציאה.

כלומר: צריך לדעת שלא די בכך שהאדם מקבל מהעולם את העניינים שהוא זקוק להם ("יציאה"), ומלבד זה אין לו קשר עם העולם, אלא עליו גם להשפיע השפעת וגילוי אלקות בעולם ("כניסה"). יש צורך לפתוח "שער" ולעשות "דרך" -

(37) ספר חרדים (וראה גם תו"מ חכ"ב ריש ע' 256. חכ"ג ס"ע 59).

(38) ראה מכות כג, ס"ב. זח"א ק"ב.

(39) פרש"י עה"פ.

(40) שמו"ר פ"ט, ב.

(41) ב"ר פ"ג, יא.

(42) המשך וככה תרל"ז פקט"ו ואילך.

(43) זכר"י, יא, ז. וראה סנהדרין כד, א.

(44) תהלים מח, ב.

(45) וירא יח, יט.

(46) ביאור"ז ר"פ וישלח (יט, ב ואילך).

(47) ראה כש"ט (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סקל"ג. וש"נ (נעתק

ב"היום יום" טו כסלו. וראה שם ג אד"א).

(48) תקו"ז תש"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א).

(49) ר"ה כה, רע"ב.

(50) ברכות לא, ב. תנחומא קרח ה. פרש"י קרח טז, ז.

(51) ראה אר"ת להה"מ ס"פ בהעלותך. ובכ"מ.

(52) חסר סיום הענין (המו"ל).

המלכים נכללים במשיח

כיצד ייתכן שבני־ישראל עדיין 'נבוכים' בגלות

...מספיק מה שלמדו כבר "הלכות (מלכים ומלחמותיהם ו)מלך המשיח" בשיעורי הרמב"ם בשנים שלפני זה... אשר לימוד זה פועל כבר כל פרטי העניינים שבהלכות מלכים ומלך המשיח, החל מעניין המלכות שבכל אחד ואחד מישראל - שנעשה מלך על עצמו, לאחר ההקדמה של "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך", שמזה באים למה שכתוב בהמשך הפרשה "ואמרת אשימה עלי מלך", והקב"ה מאשר ומסכים על זה - "שום תשים עליך מלך", ומדייק "שום תשים", אשר על־פי דרשת חז"ל בכיוצא בזה "אפילו מאה פעמים", יש לומר שרומז לכל מלכ־ישראל, כל גדולי וצדיקי־ישראל, שנכללים כולם בנקודה אחת ויחידה של מלך המשיח. על דרך ש"מאה" (כללות כל המספרים) נכלל ב"מה", נקודה שאין לה תפיסת מקום, בחינת הפנימיות ופנימיות שבפנימיות, חיה ויחידה, עד לבחינה שלמעלה מיחידה. וכאמור, כבר עומדים מוכנים (עמדו הכן כולכם) מאז שלמדו בשנה שעברה הלכות אלו "בלשון ברורה ודרך קצרה" בספרו של הרמב"ם, "מורה הנבוכים" - כל בני־ישראל ש"נבוכים" בגלות, מבלי להבין איך ייתכן שלאחר ש"כלו כל הקיצין" נמצאים עדיין בגלות!?!... והתירוץ היחידי, הטוב ביותר, הוא - שתיכף ומיד "מראה באצבעו ואומר זה", הנה בא משיח צדקנו!

(התוועדות ה'תשמ"ט חלק ד, עמ' 256)

שני אופנים בהמשכת המלכות אל העם

בספר המצוות להצמח צדק מצות מינוי מלך מבואר שעבודת המלך היא "להיות בו ועלי־ידו הנבראים בטלים לה' על־ידי שהוא בטל והם בטלים אצלו". ומבואר שם שעניין זה שייך רק "לאותן שאינן תלמידי חכמים שהם בחינת יש מצד עצם מציאותם... ולכן הם צריכים למלך כדי שיתבטלו ביטול היש... אבל הנשמות הגבוהות הנקראים תלמידי־חכמים הם בבחינת ביטול מצד עצם שרשן... הרי אינן צריכין למלך כלל".

...אבל בהכרח לומר שכל בני־ישראל זקוקים להמשכת בחינת היראה שזהו עניין המלוכה - כי משיח צדקנו יהיה מלך, מלך המשיח, והוא ילמד תורה את כל העם כולו, כולל האבות ומשה רבינו. והביאור בזה:

מלך המשיח ענינו - בחינת היחידה של כללות נשמות־ישראל. והנה, בחינת היחידה שבנשמות־ישראל היא למעלה מכללות עניין התורה, כמוכּן מה שכתוב בתנא־דבי־אליהו "שני דברים קדמו לעולם תורה וישראל, ואיני יודע איזה מהם קודם, כשהוא אומר צו את בני־ישראל דבר אל בני־ישראל, אני אומר ישראל קדמו", זאת אומרת, שמעלת בני־ישראל גבוהה יותר ממעלת התורה - שזהו מצד בחינת היחידה שבנשמות־ישראל.

ובנוגע לעניין המלכות - הרי זה בחינת התנשאות עצמית, שזוהי הדרגה הכי נעלית בעניין המלוכה. הנה, ישנה בחינת המלוכה שעליה נאמר "אין מלך בלא עם", היינו, שכדי שיהיה עניין המלוכה, בהכרח שיהיה מציאות של עם כו'; אבל בחינת התנשאות עצמית שבמלכות אינו תלוי במציאות העם, ואדרבה, זהו עניין עצמי שקשור עם עצם מציאותו של המלך שלמעלה מכל מציאות העם.

(התוועדות תשמ"ב חלק א עמ' 291)

על ביאורי שמות ומשמעותם

במשך שעות ביאר הרבי את עניינם הרוחני של שמות המתוועדים, ב'התוועדות השמות' הייחודית שקיים בשנת תש"ז בפריז • עוד ועוד לקחים הפיק הרבי במהלך השנים משמות פרטיים כמו משמות משפחה • זאת על בסיס העיקרון, שהשפעות החיות לאדם נמשכת על-ידי שמו • ועל שיטתו המיוחדת של רש"י בציטוט שמות תנאים ואמוראים

אדם (מלשון כבוד) ומשבחים אותו יותר ממה שהוא באמת – הדבר מכביד עליו (מלשון כובד), שכן עתה מוטל עליו לעמוד ולהתייגע כדי שאכן השבחים יתאימו לו...

לאחר מכן פנה הרבי לאמו, הרבנית חנה ע"ה, שישבה בקצה השולחן המרכזי, אך בתוך חדר סמוך, ואמר לה: השעה כעת כבר מאוחרת (השעה היתה אז 12 בלילה), אולי כדאי שתלכי לנוח... תוך כדי שהרבנית החלה לקום המשיך הרבי: "און איצטער וועט זיך אנהוייבן א חסידישע פארבריינגען..." [= וכעת תחל התוועדות חסידית...].

מאז החלה ההתוועדות המיוחדת במינה, שארכה זמן רב, עד השעה 6 לפנות בוקר, והוקדשה כולה לביאור משמעות שמותיהם של הנוכחים.

כל אחת משתי השיחות הראשונות הוקדשה לביאור שמו של אחד הנוכחים. הביאור ארך זמן רב. לאחר מכן הביאורים היו קצרים יותר, ולקראת סוף ההתוועדות הרבי אף ביקש שיאמרו לו שמות של כמה מהנוכחים יחד וביארם, אך גם אז התייחס הרבי וביאר כל שם ושם. במהלך ההתוועדות הרבי סיים לבאר את שמותיהם של כל הנוכחים כולם.

"התוועדות השמות" בפריז לפני 71 שנה

את רשימתנו נפתח הפעם בתיאור מרתק של התוועדות "צאתכם לשלום" שנערכה לקראת עזיבתו של הרבי יחד עם אמו הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה את פריז בשנת תש"ז, לפני 71 שנה. התיאור נרשם מפיו של אבי הרה"ח ר' יעקב יהושע שי', שכנער צעיר נכח באותו מעמד: ההתוועדות האחרונה של הרבי בפריז בשנת תש"ז נערכה בביתו של הרה"ח ר' זלמן שניאורסאהן, ברחוב רוזיע 10. להתוועדות הגיעו רבנים רבים שהיו באותה תקופה בפריז וכולם שיבחו את הרבי בנאומיהם בשבחים מיוחדים.

שני פירושים למושג "כבוד"

לאחר סיום הנאומים פתח הרבי בדבריו ואמר בהתייחסו לשבחים הרבים ששיבחו אותו: למושג "כבוד" ישנם שני פירושים: א. מלשון כבוד, לכבד מישהו. ב. מלשון הכבדה. ושני הפירושים קשורים זה בזה, שכן כאשר מכבדים

להתנהג כ"אברהם אבינו"

שתי השיחות הראשונות הוקדשו, כאמור, לשנים מהנוכחים: הראשון היה הרה"ח ר' איסר קליובגנט, עליו אמר הרבי כי הוא קרוב משפחה שלו והושיבו לידו. השני היה הרה"ח ר' אהרן מרדכי זילברשטרום, הרבי ביאר את שמו על פי מאמר חז"ל (חולין קלט, ב) "מרדכי מן התורה מנין, שנאמר "מר דרור" ומתרגמינן "מירא דכיא", הרבי הסביר כי תפקידו של רא"מ הוא לתרגם מאמרי חסידות לשפה הצרפתית והאריך בכך. את שמי ביאר הרבי לקראת הסיום כשצורף לשמות נוכחים נוספים, בקשר לשם "יעקב" הזכיר הרבי כמדומני את המבואר בחסידות ש"יעקב" הוא אותיות י' עקב ובקשר לשמי "יהושע" הרבי הזכיר את מאמר חז"ל "יה יושיעך מעצת מרגלים".

גם את שמו של אחי הגדול, הרה"ח ר' אברהם אבוש ע"ה, ביאר הרבי. מששמע הרבי ששמו הוא "אברהם אבוש" נענה ואמר כי משמעות השם "אבוש" היא כמו "אבינו", כלומר: אברהם אבינו. את משמעות הדברים בעבודת ה' ביאר הרבי כי גם על יהודי בעל עסק להתנהג כאברהם אבינו, והביא משיחות כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, שם תואר בעל עסק המופשט מעניני העולם, וגם בהיותו בחנות שלו הוא מקדיש את הזמן שבין לקוח ללקוח ללימוד התורה. טעמה המיוחדת של ההתוועדות מלפני 71 שנה לא מש מפי עד היום. עד כאן מתיאורו של אבי ש'.

דרכו של הרה"ק רבי לוי יצחק נ"ע

צאצאי הרה"ח ר' דניאל אליהו זקס ע"ה מספרים כי אף אביהם נכח בהתוועדות וסיפר כי הרבי ביאר את השם "דניאל" באמצעות הסיפור על דניאל בגוב האריות ואת השם אליהו באמצעות הסיפור על אליהו בהר הכרמל. גם הרה"ח ר' שלום דובער ש' בוטמן זוכר שבאותו מעמד הרבי ביאר את השמות, וביניהם את השם "שלום דובער". הוא אינו זוכר מה היה הביאור אבל זכור לו שהרבי התייחס יותר בביאור

שם זה לכן דודו הרה"ח ר' שלום דובער ש' שניאורסאהן (כיום בקראון הייטס) שהיה מבוגר ממנו במספר שנים.

עוד מספר, שבתחלה חלק מהאנשים שנקראו בכמה שמות אמרו רק שם אחד מהם ואותו הרבי ביאר, אולם לאחר מכן כאשר ראו שהשמות עומדים להסתיים נזכרו והזכירו גם את השמות הנוספים בהם נקראו.

הרב בוטמן מספר כי אביו, הרה"ח ר' זלמן בוטמן ע"ה התבטא לאחר ההתוועדות, כי דרך זו, של ביאור השמות, קיבל הרבי מאביו הרה"ק המקובל רבי לוי יצחק נ"ע, שהרש"ז בוטמן שמע אותו כאשר הוא דורש ומבאר שמות. [נשמח לקבל ממי שבידו פרטים נוספים על התוועדות מיוחדת זו].

הוראה משמו של חתן ברה"מ

כפי שניתן להבין מקריאת התיאורים מההתוועדות האמורה הרי שהייתה זו מיוחדת במינה. אולם דרך זו של ביאור שמות של הנוכחים הייתה חלק מסגנונו של הרבי, ובפרט בימי הבראשית של לפני הנשיאות.

דוגמא נוספת לכך ניתן לראות במקרה דלהלן: שבת מברכים חודש חשוון תש"ב, שחלה בכ"ז תשרי, הייתה שבת בר המצוה של הת' שמואל פנחס הלוי הבר.

הרבי התוועד לרגל המאורע ואף רשם לעצמו ("רשימות" חוברת קל) ראשי פרקים ממה שאמר בהתוועדות.

חלקה הראשון של ההתוועדות עסק בביאור השם "שמואל פנחס", שמו של חתן ברה"מ, וההוראות שניתן ללמוד ממנו בעבודת ה'.

כפתיחה לחלק זה מקדים הרבי את היסודות לדרך זו של ביאור השמות: א. מאמר הבעש"ט כי מכל דבר אפשר ללמוד הוראה בעבודת ה'. ב. איתא בספרים שמלמעלה נותנים דעה בהורי הילד לדעת השם אשר יקראו לו, ועלידי השם הוא המשכת החיות מהנשמה לגוף. ג. השם מורה גם כן על האדם מצד עבודתו, כנאמר שיהושע בן נון נקרא בשם יהושע על שם "יה יושיעך מעצת

מרגלים" (סוטה לד, ב), וכן מובא בגמרא (יומא פג, ב) על רבי מאיר שדייק בשמו של אדם ומכך הסיק על התנהגותו.

מסירות נפש כפינחס

תוכן ביאורו של הרבי בקצרה:
השם "שמואל" נקרא על שם "כי מה' שאלתיו", כלומר מלשון השאלה, ומוסב על הנפש האלוקית שניתנת בהשאלה לאדם כדי לנצח את הגוף והנפש הבהמית. אמנם כיון שהדין הוא ששואל חייב בכל נזק אם כן "מי בכחו לעמוד בזה?"
"והעצה לזה – שיהי' שאלה בבעלים", שהוא על ידי עבודת התפלה, ועל ידי זה פטור השואל גם על פשיעה.

ההוראה מהשם "פנחס":

"אופן העבודה ובפרט בימינו עתה צריך להיות כפנחס שהלך במסירות נפש . . ומסירות נפש גם בהנוגע לזולתו, כענין פנחס שהיה להציל את ישראל". עד כאן לשונו הקדוש של הרבי.

שמות המשפחה של נשיאי חב"ד

גם בשנים שאחרי הנשיאות ביאר הרבי בהזדמנויות שונות את המשמעות של שמותיהם של אנשים פרטיים, במיוחד מעניין כי הרבי התייחס פעמים רבות גם לשמות משפחה ולמשמעותם, להלן דוגמאות בנידון.

נפתח בשמות המשפחה של נשיאי חב"ד הראשונים. על חשיבות ידיעת כל פרט מחייהם של כ"ק רבוה"ק נשיאי חב"ד בעיני הרבי ניתן ללמוד מכך שהפתגם בלוח "היום יום", "לוח אור זרוע לחסידי חב"ד", ליום ז' ניסן הוא:

כיניו משפחה של רבינו הזקן: ברוכאוויטש.

כיניו משפחה של בנו אדמו"ר האמצעי: שניאורי.

כיניו משפחה של ה"צמח צדק": שניאורסאהן.

להיות חזק כמו ה'שמיר'

התייחסויות רבות לשמות משפחה היו בחלוקת השטרות לצדקה שהיתה נהוגה אצל הרבי בשנים האחרונות, כמה מן המפורסמות שבהן (תוכן

הדברים בלבד, בלתי מוגה):

לזקן המקובלים הרב יצחק כדורי אמר הרבי:
בהתאם לשמכם "כדורי" עליכם להשפיע על כל כדור הארץ...

בהקשר לראש הממשלה דאז, מר יצחק שמיר ז"ל, ציין הרבי את שם משפחתו "שמיר" בקשר עם זאת שעליו להיות חזק כמו בריית ה"שמיר" הידועה בחזקה (שעמה חתכו את האבנים לבניית בית המקדש) כנגד החזרת השטחים בארץ הקודש. להרה"ח ר' אליעזר שי' מזרחי, שהיה חבר כנסת מטעם 'אגודת ישראל', אמר הרבי בהזדמנות מסויימת כי שם משפחתו "מזרחי" קשור עם הפסוק "ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם ה'".

"כללי רש"י" בענין השמות

גם בתורתו של הרבי מתייחס הרבי פעמים רבות לשמות התנאים והאמוראים שבגמרא ובמשנה, בפירוש רש"י על התורה ובשולחן ערוך אדמו"ר הזקן.

להלן מספר כללים מתוך הספר "כללי רש"י" (בעריכת חותני הרה"ג הרה"ח הרב טוביה שי' בלוי) במהדורת תשע"ח, שם מוקדש פרק ח' ל"ציוני תורוקמ ושמות", המבטאים את גישתו של הרבי לשמות תנאים ואמוראים המוזכרים בפירוש רש"י שעל התורה:

רש"י אינו מביא דברים בציון שם אומרם

דרכו של רש"י ברובם המוחלט של פירושו, שלא להביא דברים בציון שם אומרם (למרות ש"כל האומר דבר בשם אומר מביא גאולה לעולם" (אבות פרק ו משנה ו)), זאת על אף שבמקור הדברים מוזכר שמו של בעל המאמר, משום שענינו של רש"י הוא "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא", ובלמוד לפי דרך הפשט הרי כיוון שהפשט מכריח לפרש כך אין כל צורך בידיעת שמו של בעל המאמר, בשונה מדרך ההלכה בה ידיעת השם נחוצה לצורך ידיעת פסק ההלכה.

רש"י מציין את שם האומר

תנאים או שני אמוראים בציון שמותיהם (בשונה מדרכו ברוב המקומות לכתוב "יש אומרים... ויש אומרים..." וכדומה, מבלי לציין את השמות) הוא רומז לטעמיהם של החולקים לשיטתם, כלומר, שהסיבה שכל חולק מפרש את הדברים באופן מסוים היא כיוון שמצד שיטתו הכללית עדיף לפרש באופן זה.

זהו, אפוא, הטעם לכך שרש"י מציין את שמות החולקים (למרות שהוא אינו מפרט את שיטותיהם וטעמם, כיוון שמטרתו היא לפרש את פשטות הכתובים בלבד) כדי לרמוז את המעלה של כל פירוש בהתאם לשיטתו של אומרו.

ההסתפקות ברמז – כיון שמדובר בהטעמה בלבד

למרות שדרך הפשט, דרכו של רש"י, היא לומר כל דבר בפירוש ולא להסתפק ברמז – הרי כאן מדובר לא בפשט עצמו אלא בהטעמת הפירוש במקרה שיתעורר על כך בן החמש.

רש"י מציין את שם האומר כאשר הוא אינו תנא או אמורא

הכלל שאין דרכו של רש"י לציין את שם בעל המאמר אמור רק ביחס לדברים שנאמרו על-ידי תנאים ואמוראים המובאים בגמרא ומדרשי חז"ל, אולם כאשר רש"י מביא פירוש שמקורו אינו בגמרא או במדרשי חז"ל מציין רש"י את שם בעל הפירוש (כגון "מנחם פירש") כדי להודיע שמקור הפירוש הוא ברסמכא.

* * *

יש לציין שעל-פי הוראת כ"ק אדמו"ר נערך ונדפס בשנת תשמ"ו "מפתח שמות בעלי המימרות שבפרש"י עה"ת", בתוספת ציונים לשמות שנתבארו בשיחות כ"ק אדמו"ר. "מפתח" זה נדפס שוב בסוף סדרת "ביאורים לפירוש רש"י על התורה".

כשהדבר יוסיף הבנה בפירושו

מהכלל האמור מובן, כי כאשר רש"י חורג מדרכו, ומביא מאמר חז"ל בשם אומרו, הרי זה מצד טעם מיוחד: כדי שעל-ידי הידיעה מיהו בעל המאמר תתווסף הסברה, ביאור והבנה הנוגעים לפירושו במקרא.

ציון השם יתרץ קושי ע"י בירור שיטת האומר

משמעותה של תוספת הבנה אליה רומז רש"י על-ידי ציון שמו של בעל המאמר היא לדוגמא: כאשר מתעורר קושי לתלמיד ממולח בהבנת דברי רש"י מציין רש"י את שם בעל המאמר, כדי שעל-ידי ידיעת דרכו והנהגתו או שיטתו במקומות אחרים יתורץ הקושי.

לעתים בתוכן השם טמון התירוץ לקושי

דוגמא נוספת לתירוץ קושי על-ידי ציון שם בעל המאמר היא כאשר משמעות תוכנו של השם (כגון: "רבי תנחומא" מלשון תנחומין) מתרצת את הקושי.

הקושי המתורץ ע"י השם הוא ל"תלמיד ממולח"

הקושי אותו בא רש"י ליישב על-ידי ציון שם בעל המאמר אינו קושי בדרך הפשט ממש, שכן במקרה כזה היה רש"י מתרץ את הקושי בפירוש, אלא הוא קושי שמתעורר רק ל"תלמיד ממולח", ומסיבה זו אין רש"י מתרץ את הקושי בפירוש, אלא בדרך רמז בלבד.

בציון שמות של החולקים טמון ביאור שיטותיהם

נוסף על האומר שכאשר רש"י מביא את שם בעל המאמר הרי זה כדי לתרץ קושי של תלמיד ממולח, הרי כאשר מביא רש"י מחלוקת בין שני

פרשת שופטים

תמים תהיה עם ה' אלוקיך (יח,ג)

עבודת הבורא צריכה להיות שלמה ותמימה, היא חייבת להקיף את כל האדם. ושני עניינים בזה: א) העבודה צריכה לחדור גם בפנימיות, שיהיה 'תוכו כברו'. ב) עליה לבוא גם מצד הנפש הבהמית, כמאמר (ברכות פט) "בשני יצריך".

(אור התורה דברים עמ' א'רכו)

תמים תהיה עם ה' אלוקיך (יח,ג)

האות ת' היא האות הרחוקה ביותר מהאות א', הרומזת לקב"ה, אלופו של עולם. האות ת' רבתי של תיבת 'תמים' רומזת לכך שיש לקשר ולחבר גם את ענייני העולם "עם ה' אלוקיך" – אהבה או יראה בענייני העולם צריכות להביא לאהבת ה' וליראתו.

למה הדבר דומה? לאדם שמגיע אליו שליח המלך ומודיע לו שהמלך קורא לו. אם השליח מראה לו פנים שוחקות – אין טעם להשתעשע עמו אלא יש ללכת אל המלך, שהוא מקור האהבה; ואף אם השליח כועס עליו, אין לנסות לפייסו אלא יש ללכת מיד אל המלך ולרצותו.

(כתר שם טוב)

על-פי שני עדים... יקום דבר (יט,טו)

"שני עדים" – היינו שתי התנועות של 'צמצום' ו'התפשטות'.

"דבר" – רומז לדבר ה' המחיה את הבריאה מאין ליש.

"על-פי שני עדים יקום דבר" – לשם קיום הבריאה, יש צורך בשתי התנועות, צמצום והתפשטות גם יחד.

שכן בלי התפשטות לא היה העולם נברא, ובלא צמצום לא היתה מתאפשרת מציאות של עולם מוגבל.

(אור התורה – דברים, עמ' תתקצו)

* * *

"דבר" – רומז לדיבור התפילה.

"שני עדים" – היינו אהבה ויראה.

"על-פי שני עדים יקום דבר" – רק על-ידי אהבה ויראה יש קיום לתפילה.

(אור התורה – דברים, עמ' תתקצז)

הירא ורך הלבב (כ,ח)

רבי עקיבא אומר, כמשמעו... רבי יוסי הגלילי אומר, הירא מעבירות שבידו (רש"י)

מדוע אין רבי עקיבא מפרש את הכתוב כרבי יוסי הגלילי?

שכן העובדה שאדם ירא מללכת למלחמה בגלל העבירות שבידו, מוכיחה שהוא יודע שעשה דבר רע ושמיגיע לו עונש על זה; ידיעה זו חייבת לגרום לו חרטה והרהור תשובה. רבי עקיבא סובר שהרהור תשובה

גרידא הופך רשע גמור לצדיק גמור (גם כאשר התשובה טרם הביאה לשינוי בהנהגה בפועל), ואי־כן נתכפרו עוונותיו ושוב אין לו ממה לירא ללכת למלחמה.

(לקוטי שיחות כרך ט, עמ' 128)

כי האדם עץ השדה (כי,ט)

וכי אדם עץ שדה הוא?! אלא... אם תלמיד־חכם הגון הוא – ממנו תאכל ואותו לא תכרות (למוד הימנו, רש"י); ואם לאו – אותו תשחית וכרת (סור מעליו, רש"י) (תענית ז)

בחסידות מבואר שהאותיות הן בחינת 'דומם' שבנפש; המידות – 'צומח' שבנפש; השכל – 'חי' שבנפש; ושורש כוח הדיבור – 'מדבר'. לאור זאת נשאלת השאלה: "וכי אדם עץ שדה הוא" – וכי גדולתו וחשיבותו של האדם הוא בבחינת ה'צומח' שבו, היינו מידותיו, והלא ייחוד האדם הוא בהיותו 'מדבר', דהיינו בשכלו?! והתשובה היא:

"אם תלמיד־חכם הגון הוא" – אמנם מעלת האדם היא שכלו, "תלמיד־חכם", אבל השכל אינו מושלם אלא כאשר הוא משפיע על הלב ועל המעשה, "תלמיד־חכם הגון".

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1115)

* * *

כשם שהעץ מחובר תמיד למקורו, לכוח הצומח שבאדמה, כך הבעל־עסק צריך להיות קשור תמיד למקור חיותו, לאותן השנים שבילה באוהלה של תורה, בטרם החל לעסוק בהוויות העולם.

(לקוטי שיחות כרך כד, עמ' 116)

* * *

אדמו"ר הזקן אמר לאחד האברכים, שהיה למדן מופלג, ב'חידות' הראשונה שלו: "כי האדם עץ השדה". אילן שאינו עושה פירות הוא אילן סרק. אפשר להיות בקי בש"ס ולהיות אילן סרק ח"ו. מה התועלת בתורתך ועבודתך, אם לא הארת אור ביהודי אחר? והרבי סיים: "דרחים רבנן", מי שעושה מיודע־תורה אוהבה' ומראה לו דרך בעבודת הבורא, "הוויין ליה בנין רבנן" (שבת כא).

(לקוטי דיבורים חלק א, עמ' קלב)

כי ימצא חלל... נופל בשדה (כא,א)

כאשר יש יהודי "נופל בשדה", הוא נפל ל'שדה' הרחוקה מתורה ומצוות, בחינת "עשוי איש שדה" – האחראים לכך הם תושבי העיר הקרובה, דהיינו יהודים שנמצאים ב'עיר', בסביבה של תורה ומצוות. ולכן צריכים זקני העיר להכריז "דינו לא שפכו את הדם הזה", "לא ראינוהו ופטרנוהו בלא מזונות" (פסוק ז וברש"י), היינו שסיפקו לו את ה'מזון' של התורה, שעליה נאמר (תהילים מ) "ותורתך בתוך מעי".

(לקוטי שיחות כרך כד, עמ' 130)

כל האומר דבר בשם אומרו

הא למזדה, כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, שנאמר: ותאמר אסתר

למלך בשם מרדכי (פרק ו, משנה ו)

...יש לבאר הנהגת רבותינו נשיאינו, שלמרות החיוב לומר דבר בשם אומרו, ו"כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם", ובפרט על-פי מה שכתב המגן-אברהם בסימן קנו "כל שאינו אומר דבר בשם אומרו עובר בלאו", מכל-מקום, לא הקפידו רבותינו נשיאינו על כך: רבינו הזקן בספר התניא – אף שכתב כמה עניינים ששמע מרבותיו, כמו שכתב ב"דף השער": "מלוקט מפי ספרים ומפי סופרים", אף-על-פי-כן, רק ב' פעמים מזכיר את הבעש"ט (בשער היחוד והאמונה ובאגרת הקודש), וב' פעמים את הרב המגיד (בח"א ובאגרת הקודש).

וכן אדמו"ר האמצעי – אף שכתב בהקדמתו לספריו שהם עניינים מרבינו הזקן עם ביאורים, אף-על-פי-כן אינו מציין בכל עניין מה אמר רבינו הזקן ומה הביאור שלו. וכן הצמח צדק – אף שמעתיק כמה-פעמים מדברי אדמו"ר הזקן ומסיים "עד כאן לשונו", מכל-מקום, משמע שלא ציין זאת אלא בכתבת המאמר, ולא באמירת המאמר, שהיה אומר כל העניינים יחד, מבלי לציין איזה עניינים הם מרבינו הזקן, איזה עניינים מאדמו"ר האמצעי, ואיזה עניינים הם משלו... וכן בנוגע לאדמו"ר מהר"ש ולרבותינו נשיאינו שלאחריו – אף שיש במאמריהם כמה וכמה עניינים מרבותינו נשיאינו שלפניהם, לא מצינו שיקפידו לציין המקור על כל עניין.

על-פי נגלה יש לבאר עניין זה בשני אופנים:

א) החיוב על אדם לומר דבר בשם אומרו אינו חל על תלמיד שחוזר דבר הלכה שקיבל מרבו, כיוון שהכול יודעים שעיקר תורתו היא ממה שקיבל מרבו. ואפילו מי שקיבל משני רביים, הנה אם אחד מהם הוא רבו מובהק, הרי אותו דבר הלכה שקיבל מרבו המובהק אינו צריך לומר בשמו.

ב) ישנו עוד אופן שאין אדם חייב לומר דבר בשם אומרו – באם אחרי ששמע ההלכה משיגה בשכלו הוא ונתעצמה עמו. כלומר: אף שאין זו המצאה שלו, אלא שמע זאת ממישהו אחר, מכל-מקום, לאחר ששמע הדבר, התייגע בזה עד שנתעצם בשכלו. וכיוון שעכשיו אומר זאת (לא מצד שמיעתו, אלא) מפני שכך מתקבל בשכלו – אינו צריך לאומרו בשם אומרו.

...על-פי זה יש לבאר גם על-פי נגלה טעם הנהגת רבותינו נשיאינו, שמביאים במאמרים כמה וכמה עניינים מרבותינו נשיאינו שלפניהם, ואינם מזכירים אותם בשם אומרם – שזהו כיוון שנתעצמו עם העניין. וכידוע הסיפור, שפעם הוצרך כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע לומר מאמר ממאמרי אביו, כ"ק אדמו"ר מהר"ש, והמאמר עדיין לא נתעצם עמו, ונסע על ה"אוהל" של בעל המאמר, כדי להתעצם עם המאמר, ולאחרי כן אמר את המאמר.

ומזה מוכח שאמירת המאמרים אצל רבותינו נשיאינו היא באופן שתחילה מתעצמים עם המאמרים.

(תורת מנחם כרך כג עמ' 56-58, בלתי מוגה)

הרוצה בתשובה

לדפוק ולחכות עד שיפתחו

אדמו"ר האמצעי אמר שבעת נעילה אפילו קל שבקלים מתעורר בתשובה. מובן היטב, שמדובר בסוג של יהודי שמחכים לתשובתו, רוצים שידפוק בדלת, וכאשר הוא דופק פותחים לו מיד, שהרי באמת למעלה רוצים שיעשו רק טוב, לכן במי שבטוחים שגם כאשר לא יפתחו לו, בכל זאת לא ייפרד לכל הפחות – לזה לא מאפשרים כליך מהר, וסוף-כּל־סוף הוא מתדפק [ונכנס] בעצמו. למעלה הכול הוא ברחמים. ידועה שם היטב הרחמנות שיש על נשמות ישראל, השרויות בחושך שכזה ובהעלם והסתר. ולא רק שאינו נעשה נפרד חסיוּלום, אלא להפך, נעשה מקורב והולך מעלה-מעלה, כי זו מדרגת רחוק שנעשה קרוב, שכשנעשה קרוב, קרוב הוא לגמרי בכל הפרטים. כל זה הוא בעבור אלו שמסוגלים גם לריחוק, ויכולים לעמוד מאחורי הדלת עד שפותחים, ויש בהם חוזק אמיתי שלא לזוז ממקומם. עומדים הם, מחכים ומחכים, ועל מה שיהיה עליהם אינם חושבים, העיקר [לאחוז] בידית. לבקש שוב, ושוב לבקש, ועוד פעם, אולי עכשיו אולי הפעם, אך לזוז – לא. לכן כאשר פותחים את השערים בזמן שבו מתקבלות הבקשות – הם הראשונים, כי הם קדמו בכל אופן, והקודמים, קרובים יותר. זאת השיגו, עלידי ציפיותם ובקשותיהם, בזמן שעמדו וחיכו, עד שירחמו עליהם כו'.

רצון כללי להיות אחרת

[. .] הגילוי שמאיר להם הוא מעצם העובדה שעלידי התשובה שלהם הם נעשים קרובים וחזקים יותר, [אף] שבעיני עצמם חושבים שעדיין אינם כראוי. שהרי בתשובה יש סייעתא דשמיא, שהתעוררות זו [מלמעלה] פועלת את כל עניני התשובה, אך זה רק רצון כללי הנמשך מלמעלה – הגם שזה העיקר, מכל מקום נשאר הוא בכללותו, ועיקר העבודה הוא בדרך פרט. הכלי לקבל את הגילוי (של הרצון הכללי שלמעלה, המרומז בפסוק "כי לא אחפוץ כו' כי אם בשוּבו מדרכו וחייה") – הוא הרצון הכללי של האדם, היינו, שיהיה לו רצון בכלל לעשות תשובה על העבר, ולרצות מכאן ולהבא להתנהג בדרכי התורה והמצווה בכל הפרטים ופרטי הפרטים ממש. לאחר מכן צריכה להיות תשובה בפרטות בכל דבר כו', כל אחד כפי שידוע את פרטי ענייניו, ועל כך נאמר "כי אם בשוּבו מדרכו וחייה" – מדרכו, מאופן התנהגותו עד עתה, משם גופא יש לו לקחת דרך שיהיה לו חיות בקדושה [. .] וכך הוא הפירוש במה שאומר "מדרכו וחייה", באותה מידה שהיה מסור בצד הסטרא-אחרא בתחילה, כך יהיה מסור ונתון אל הקדושה.

ביום כיפור מוכרח להביא עצמו לתשובה

[. .] ולהגיע לזה אפשר [רק] ביום הכיפורים שאז הוא הזמן לזה. ולכן בנעילה נוצרים כוחות חדשים, שאז הוא הזמן המוכשר לתשובה, ומוכרחים כל מי שיש לו רק שייכות, שיעשה תשובה. כל זה ביום כיפור [בכלל], אך נעילה אינו עבור כולם, זהו רק לאלו שעוד לא עשו תשובה עד אז, אז [גם] הם ושים תשובה, כי אז הוא הזמן האחרון ממש כו'. כי לאלו שכבר הייתה התעוררות תשובה, נעילה לא פועל עליהם כל כך . . כי נעילה מצד עצמה אינה לבכיה, הרי מדוע שלא לשמוח? – תודה לקל, הרי 'קיים' את יום כיפור, ועתה הוא אדם טהור . . . אך יום כיפור עצמו זה שונה לגמרי. חייבים אז לעשות תשובה, אלא שהתשובה צריכה להיות כללית ולא פרטית. וגם אם לא הולך, צריך שיעורר הוא את עצמו לכך, לא נורא גם עם תנועות חיצוניות, היינו שיעצק בקולות וצעקות, הכול כדי לעורר את עצמו. אך ההתעוררות אינה צריכה לבוא מדברים פרטיים הגורמים לו – לא טוב, אלא כללית.

(קטעים מספר השיחות "תורת שלום" מכ"ק אדמו"ר הרשב"ב נ"ע, עמ' 36-39, תרגום מאידיש)

צעירי אגודת חב"ד

פקודת יום

ללחום בעבירות, לא בחוטאים

אין צורך להוכיח שדרכה של חב"ד ושלוחי חב"ד היא דווקא מתוך אהבת ישראל ובדרכי נועם ודרכי שלום - כיוון שזוהי מהות חב"ד וליובאוויטש - אהבת ישראל ואחדות ישראל... חב"ד לוחמת בעבירות, ולא בחוטאים. ואדרבה - את החוטאים משתדלים להחזיר בתשובה.

ודאי שאסור להעניק 'הכשר' להנהגת החוטאים, וצריכים להבהיר לאחרים שלא יתנהגו כמותם; אך זוהי עדיין מלחמה ב'חטאים' ולא ב'חוטאים'. ודוגמא לכך: האיסור וחילול השם שבבשר הטריפה, הנה ההתנגדות היא לבשר הטריפה, אבל לא לקצב...

(מהתוועדות שבת פרשת חיי-שרה תשמ"ו. ספר השליחות עמ' 388)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחין
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש